

80.

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

A debreczeni-vidéki függetlenségi párt közlönye.

Megjelen hetenként ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Hirdetési díj:

Ótásbör betűsorért 5 kr. Nagyobb terjedelmű, mint szintén több ízbeni hirdetések, alku szerinti a legolcsóbb árért.

Előfizetési árak: Helyben és postán küldve: Egy évre 10 frt. Negyed évre 2 ft 50 kr.

Kitől menten az Isten?

Debreczen, decz. 14. (K.) Az emberek mindig az után szajtoznak, a mi már elmúlt. Nagy igazság van, hogy az aranykorokot a multban keresik, mert ha jelenből kiindulva a jövőbe igyekeznek sejtnei, annak isisi fityogán át nem láthatva csak rémképek alakulnak a sejtelméből.

Nagy események gördültek le a történelem ócska hegerén, de olyanok nem, mint melyekkel ma mulattatják a közönséget. Közönség alatt mindig az adófizető polgárságot érthetjük.

A Húgó Viktor „Nevető embere” annyira komolyan viseli magát, hogy bámatában könnyek peregnek szeméből, de az emberek azt hiszik, hogy örömeben sír s úgy nevetnek kaczagtató arcvonásain, hogy majd meghalnak nevetésben. E szegény halandót mesterségesen alakították nevető emberré.

Ily nevető ember a mi adófizető közönségünk is. Sokszor emelte már a magas kormány az adót, minél fölébb emeli azt, annál erősebben kaczag az adózó! Epen mint a nevető ember, ki nek midőn szeméből a fájdalom könnye essegue, úgy látszik nevetni szegény, mintha csak a hatalom mulattatására lenne teremtve. A kormány az adózó közönségéből készített nevető embert.

A d o f e l e m e l é s e k. Nem élhet már ma az állam adófelelősként.

Az adó az államháztartás alapja. A szegény hallgatag polgárok adóznak, fizetnek, míg utolsó falatjukat is el nem kőtyavetyélteti a gazdagon dijazott párná h u z ó, mert csupán így brillirozhat a nagyságot demonstráló szegény államkormány.

Mi adófizető polgárok szeretnénk nyugalmat élvezni, hogy e nyugalom aegre alatt fizetésre képeesebbek lehessünk; de a Szapáry katonája: az a d o v e r e h a j t ó folyásit integet, hogy legelőbb is a maga integetési díját kap-hassa meg. Így a mindennapi executióval íesztgetés elriasztja agyunkból a tálálékony gondolatot, melynek segítségével képeesebbek lehetnénk az adófizetésre.

Az adófizetési képeesség mai időben nem minden családnál található fel. Sok család asszonya uszályos öltönyben jár, de azon család feje még nem mindegy adóképes. Láthatja mindenki a szép s derek delnokét bászke fejhordozással, de hogy azoknak mindegyike az államháztartásban részt venne, hogy nevők a telekkönyvbe bejegyezve volna, hogy áltami adót is fizetnének, arról halgat a krónika.

Ezen delnök pedig a családi és így az állami élet rendezői is.

Az állami élet rendezői azért, mertők nevelnek fiakat és leányokat a hazának. A haza akkor boldog, midőn tisztajellemű, igaz hazafiak állanak az ügyek élén. A tisztajellemű s igaz hazafiak életököt s vagyonukat áldozzák a haza oltárára. Vagy ők vesznek el, vagy a haza megmarad.

A családi élet rendezése egyedül a nő hivatása. Boldog azon család, hol tisztességes női kezek vetik meg naponta a nyugágyat! Boldog azon család, hol a női érely s szeretet napvilágá sűt be legelőbb a kicsiny szoba ablakán! Boldog azon család, hol mindenki megelégedést talál.

Családok összege alkotja az államot. Előbb volt család, mint állam. Nem a család volt az államért, hanem az állam a családot. Ha az állam meg nem védi végtörklését a tényező családokat, majd gondolkodik egyiket. Az egy g o n d o l a t a z e g y e d i g mindenkor kényzszer következménye.

Most az újabb adófelelősként a szavazógép azonnal elcsépel, szintem fogja az egyes családok jólétét előmozdítani. Az egyes háztartásnál megkívántatá cukor, kávé stb. fogyasztás sok családnál nagy pozitív s nagy adó igényel. Ezen családok nagy száma, melyet a kormány megkárosítani törekszik, nem szól, fizet, de haragszik.

A Tiszakormány itt oly ártatlanul mondja magát, mint a ma született gyermek, csak hogy annyit mindenki tud, hogy a magyar adózó népet nem adóképesé, hanem adóképtelemé e z e n k o r m á n y tette. Ezen kormányzattól mentse meg Isten Magyarországot, mentse meg Isten az adófizető nagy sokaságát!

Helyzetünk tükré.

— Mudrony Soma beszédének folytatása. — Ilyen helyzetben vagyunk jelenlegi kormányunkkal. Oda jutottunk, hogy a kormány teljesen megverve érkezett vissza azon hadjáratból, a melyet annak idejében a nemzettel szemben oly nagy ígéretekkel kezdt; és most midőn feleletre vonjuk, hogy hogyan sáfarkodott a nép jólétével, azzal védekeznek, hogy a nép jólétének előmozdítására megnyitvált kitűnő eszközök felett rendelkezik ma, mint azelőtt.

Igenis az esküözök megvannak, de annál nagyobb hiba, hogy feladta positióját és a nemzet erejét elveszíteti engedte. A nemzet a kormány tanácsára képeesen megszavazott minden aldozatot, melyet a kormány szükségesnek jelölt a végett, hogy államháztartás egyensulya helyreállítsák, és hogy az ország közgazdászsi fejlődésének alapjai megretessenek. És mindezen aldozatoknak mi lett az eredménye? Ott vagyunk, a hol voltunk; sőt rosszabbul vagyunk, mert egész segélyforrásaink ki vannak merítve. (Ugy van! a szélső balon) és nem értük el a célt, melynek kedvéért a nemzet magát kipusztítani engedte.

Azonban t. ház én nem akarok realimálnai, annak egy sem volna semmi haszna, sem ezélya, csak azt akarom konstátálni, hogy valóban közgazdaságunk szervezetében mily organikus baj van; ezt pénzügyi intézkedések által elenyésztetni nem lehet, — ezt csak gyökeres nemzetgazdasági intézkedések által lehet orvoslani.

A „DEBRECZENI” TÁRCAJA.

Az élő férj özvegye.

— Elbeszélés. — Irta: Szalatnay László. (Folytatás.) Megősmerte edes anyja írását, sietve törte azt fel, a levél tartalma ez volt: „Szeretett fiam! Mielőbb jöjj haza, apád oly beteg, hogy életéhez nincs remény, s Petri hiába hivatom, nem jön hozzá. Még egyszer akar téged látni! — Szerető anyád. Hiába volt Deszőnek Stumeji mostoha apja, mégis nagyon szerette, s elhatározta haza menni D-falvára, de hogy Helénnel még ne beszéljen, így távozni nem akart. Másnap csakugyan meglátogatta Helént s megmutatva a levelet, kissé szomoruan mondta, hogy távozik. — No ne busuljon én is megyék! — Hová? — K-ra, hol birtokom van, ugys ezután ott akarok lakni. — Oh! asszonyom ön jó angyal, hiszen így mindennap láthatom, K. alig egy órányira van D-falvától. — Lásna hogy nem vagyok rossz indulattal hozzá? — Desző sok nélkül csókolta össze a nyujtott kezecskéit. — Osmeri azt a vidéket egészen? — Gyeremk koronától ott nőttem fel. — Vadregényes táj lehet?!

(Ugy van! a szélső balon.) Hogy ily baj van, — azt a kormány maga is elismerte, legalább erre látszik mutatni a kormányának pénzügyminiszter ut által tett azon nyilatkozata, hogy az ország jelenlegi viszonyai közt az államháztartás egyensulyának helyreállítására már nem látja elégségesek a tisztán pénzügyi eszközök, hanem e tekintetben beható közgazdászsi intézkedéseket vél szükségeseknek. — Ott mondom a kormány is elismeri, de nem az a födolg, hogy elismerje, hanem az, hogy tisztába legytünk az iránt, hogy mi tehát az az organikus baj, a mely miatt Magyarország nem tud zülódra vergődni.

Ha a kormányt kérdezzük, hogy mi az, igen könnyen készen van a felelettel. Nem is szükséges neki sokat gondolkodni, mert a kormányt még — régóta van erre egy stereotip felelete: Azzal védekezett a vánt tárgyalások alkalmával, ez fordul elő a jelen törvény javaslat indoklásában is. Es mi ez; az 1873-ban bekövetkezett a nagy válság és a rossz termésű é v. s. Hát t. ház a mi legelőbb is a válságot illeti, én már 1875-76-ban, azon időben midőn a vántgyi tárgyalás volt napirenden, hosszabban kifejtettem azt, hogy ezen válságra a magyar kormány hiába hivatkozhat, mert hisz ezen válság ipari válság és e válsággal szemben Magyarország, mint mező gazdasággal foglalkozó állam egészen más helyzetben van, mint a nagy iparos államok. Azt is mondtam akkor hogy ha a magyar kormány azt várja, hogy az európai válság eleynözze Magyarországot közgazdászsi lendülettel vonja maga után, ekkor ugyan várhat — dum defluat amnis.

A ki a közgazdászsi viszonyok fejlődését figyelemmel kíséri, nagyon jól tudja hogy ama nagy válság a nagy műveltt államokban már régen leküzdöttnek tekinthető. De vajon nálunk van-e ennek valami nyoma, érehető-e bár mily csekély lendület, mely erre mutatna? Bizonyára nincsen.

A kormányt, második érte a rossz termésű évek. Erre, t. ház, csak egyetlen számorsorozat vagyok bátor felhozni, a hivatalos statisztikai évkönyvből. Ha végig nézzük a szemes élet természet, mily Magyarország a legfontosabb, mert egész közgazdászsi politikánk erre van fektetve, ha végig nézzük hogy 1868-47-ig milyen nagy volt a szemes termés, látjuk, hogy míg a nyugon-nagyon jó hírből álló 68-iki évből ennek eredménye 52,964,000 hektoliterre tehető, a melyből 29 millió hect. buza volt, addig 1878-ban az eredmény 54 millió hektoliterre ruggott, melyből 36 millió hektoliter buza volt. A termés illetőleg tehát Magyarországnak oly bö termésű éve, mint az 1878-iki a hivatalos adatok szerint nem volt soha. És megérezt-e Magyarország az 1878-iki jó termés hatását? Míg 1868-ban minden irányban lázas tevékenység fejlődött a kivitel nyomán az 1878-iki jó termés ugy elveszett, mint egy csep viz a homokban.

E szerint tehát t. ház, ha azt kérdezzük, miben rejlik gazdasági bajainak fő forrása, sem az európai válságra hivatkozni nem lehet, sem a rossz termésre. Mi hát a baj? Keressetek és találai fogtok. Igenis megtalálható a baj kijelölése magának a kormányt előterjesztésében; a kormány erre a kérdésre maga mondta a feleletet, a cukor, kávé és sör fogyasztás megadóztatására vonatkozó javaslatának indoklásában; világosan azt mondja itt, hogy Magyarország fogyasztói az általunk elfograsztott cukor és sör után járó adónak nagy részét nem a magyar, hanem az osztrák kincstárnak fizetik. En azonban azt kérdem t. ház, hogy tudja-e a kormány, hogy mennyit tesz az összeg, a melyet a magyar fogyasztók ily módon az osztrák kincstárnak fizetnek. A kormány által előterjesztett adatokból könnyű ezt kiszámítani. Ha tekintetbe vesszük, hogy Magyarországon a kormány előterjesztése szerint 470,000 méter-mázsa cukor fogyasztatik, és hogy az adó métermázsként 11 frt 55 krajczár, kiderül, hogy Magyarország fogyasztói e czimen 5,428,500 frtot fizetnek; Minthogy pedig a magyar kincstárba ebből mintegy 1 1/2 millió frt folyik be, kézzel fogható, hogy e czimen körülbelül négy milliót fizetnek az osztrák kincstárnak.

T. ház! A vántgyi tárgyalások alkalmával annyira hosszasan és szélesen meg voltak téve ezen számadások, hogy ma semmi kedvem azokba ismét belemenni s ezt annál kevésbé tehetem, mert hiszen a kormány jónak látta épen a vántgyi tárgyalások következtében azon statisztikai adatokat, melyekre ezen számítások alapítva voltak, többé össze nem gyűjtteni, hogy az ország még csak ne is tudja, ne lássa, hogy e tekintetben megközelítőleg mit fizet Ausztrának Magyarország. (Vége köv.)

Külföldi hírek.

Thiers Adolfné, a köztársaság néhai elnökének özvegye meghalt. A dunai kérdésre vonatkozó osztrák-magyar avant-projet tárgyalásáról a Nat. Ztg. bécsi levelezője a következőket írja: Az itteni kormány az avant-projet formálisan nem vonta vissza, s a mi egyenlő lett volna a bukással, hanem új tanácskozás tárgyává tette, miután a kis államok küldöttői kijelenték, hogy az avant-projetvel meglepték őket. A porta nagykövete újabb felvilágosításai következtében, utasításokat küld Dervis arczához.

pasának a dulegnő területnek a skutarii fő és az adriai tenger közti határszabályozására és a nagyhatalmak küldötteinek oltalmazására szolgáló rendszabályokra nézve. A határszabályozásnál Bedri bey lesz a porta képviselője.

Persia és a kurdok. A világ nem maradhat békeben. Alig, hogy az angolok kitakarodtak Afganisztánból, már egy új háború kezdődött Persia és a kurdok közt. A legutolsó hírek a persia határól éppen nem megnyugtatók és igen tarthatni attól, hogy a háború ott sokáig fog tartani, Seik Abdilláh a persákat megverte és ezen hír az utolsó Londonba érkezett sürgönyök által megerősítetik.

Az irlandi veszélyes helyzet miatt, váralannul kabinettanácsot hívtak össze. — Lo-hetséges, hogy az angol miniszterium elhatározza a parlament haladéktalan egybehívását.

A képviselőház ülése.

— decz. 13-án.

Napirenden van az egri zászlósértés ügye. Komjáthy Béla utasítani kéri a miniszterelnököt, hogy ez ügyre vonatkozó vizsgálati iratokat még a szünidő alatt a ház asztalára letegyze.

T. is a K. nem látja szükségét semmiféle irat betérjesztésének. A képviselőház — ugy mondom — nem bíróság, hogy tanuvalóságok felett ítéljen. (Nyugtalanság a szélsőbalon.) Ő védi a zászló becsületét egy, mint bárki más, de midőn a katonai bíróság azt derítette ki, hogy sőt nem történt, akkor nem lehet azt állítani, hogy de bizony megtörtént.

Ma darász I. kívánja az iratok előterjesztését. — A többség nem fogadja el Komjáthy javaslatát. Szederkényi Nándor határozati-javaslatot nyújt be, melyben inditványozza, hogy utasítsák a kormányt, hogy az ország jelvényei tiszteletben tartásáról gondoskodjék, s ennek foganatosítására czéljából esetleg törvényjavaslatot terjesszon elő.

Az orosházai lelkész.

A külföldinek, kinek nincs alkalma Magyarországot és lakosait a helyszinen tanulmányozni, ki az eseményeket a szerint kénytelen megítélni, a mint azok végeredményileg a nyilvánosság elé jutnak: itélete egyáltalában nem lehet reánk nézve kedvező, mert azt látja, hogy Magyarország vallási ügyekben mennyire hátra van még a többi civilizált államoktól. De azt nem látja, hogy a kormány mily kétségbeesetten küzd az ellen, ha töle a nemzet követeli, hogy idevonatkozzal a korszellemnek valamely engedményt adjon; ez esetben az idegen, ki egy az ország irányában ellenséges kormányt magának még csak képzelni sem tud, kénytelen arra gondololatra jönni, hogy épen Magyarország lakosai azok, kik ellenségei a túrlmességnek, az előhaladásnak, barátai egy sötét multból származó előítéleteknek.

A kormány, mely minket anyagilag ugy is tönkré tesz, ily módon megkárosit erkölcsi-lassis is, mennyiben eddigi jó hírnevünket alá-lassa. Mert valóban semmi sem esik távolabb a népképviselektől, mint a titrelmetlenség, legyen az nemzetiség vagy valamely hit ellen irányuló. Az előbbire nézve létezik számos eset, az utóbbira egy épen oly szép mint nemes példa fekszik előttünk, melyfelől Oroszázáról értesitenek.

Oroszázán ugyanis néhány nap előtt hunyt el az ottani izraelita hitközsegek elnöke, egy kitűnő férfi, a ki mint ember és honpolgár nemcsak saját hitfelelnek, hanem az egész közsegek általános becsületét vírtva ki.

Ennek folytán a hitközsegeknek az volt a kívánsága, hogy a régztességtétel a kitűnő férféhoz méltólag lehetőleg ünnepeles legyen. Miután maguknak az orosházaiaknak rabbijok nincsen, megkeresték Dr. Löw Immanuel szegedi forabírt a temetési szertartás vezetésére, de ez, valamint a későbbben fölcsillított marosvásárhelyi rabbi, eddig ismeretlen okokból, nem tettek eleget a meghívásra. Az orosházaiak emélfogva, habár nehéz lélekkel, kénytelenek voltak avval megelégedni, hogy kedves halottjuk lelkészi segédlet nélkül tétések örök nyugalomra.

Mindezáltal ez nem történt meg, mert az orosházai ref. lelkész, Harsányi értesülvén arról, hogy nincs izr. lelkész, önként felajánlotta magát, hogy a temetésnél megjelenjen, a halott felett annak érdemeit méltó halotti beszédet tartson.

A zsidók örömmel fogadták a szép ajánlatot és a ref. lelkész valóban megjelent a temetésnél, s oly megragadó halotti beszédet mondott, hogy az egész községet könnyekre fakasztotta. Valóban ez a kegyeletnek, a túrlmességnek és az előítéletlenségnek oly nemes cselekedete, mely egyszerűsággal mérlege a miveltségi fokozatnak. A mit a vallásügyi miniszter elméje látni nem akar, — azt az egyszerű lelkiaszórt nemes lelke magától találta meg, hogy tudniillik ma már nem szükséges ember és ember között megkülönböztetést tenni, mesterséges válszaltat készíteni egy nemzet fia között, akár hiteltvből akár nemzetiségi szempontból. Mint egykor a Kaszt-rendszer, úgy ma ezen rendszernek kell elbuknia, melyet a hit felállítását. Az embernek nem szabad sem többet sem kevesebbet érni, mint a menyit szellemi tulajonságai, cselekedetei és az emberiségnek tett szolgálatai után ér.

Ezt érezte a ref. lelkész midőn izraelita polgártársát a sírhoz kísérte. Menjön oda a mi vallásügyi miniszterünk, és tanuljon tőle, hogy a vallásügyi kérdégek mily módon lennének leegyszerűsben, leggyakorlatiában és biztosabban megoldandók. P. V.

UJDONSÁGOK.

* A debreczeni ügyvédi kamara választmányának a f. 1880-iki évi december 19-iki napjára kitűzött tisztújítására, a debreczeni, nyíregyházi és keregazi ügyvédi kar következő ügyvézeket állapította meg: Elnök: Simonffy Sámuel. Elnöki helyettes: Kovács Sándor. Titkár: Takács Ferenc. Ügyész: Dr. Kola János. Pénztárnok: Gyulgyey József. Választmányi tagok: Nemes Kálmán, Dr. Medve Kálmán, Zivuska Ferenc, Dr. Scheér Benő, Bodnár István, Dr. Heuman Ignác, Meggyesy Zsigmond, Kerekes Sándor. Választmányi pótagok: Komlóssy Arthur, Poós Gyula, Hegedűs István, Márton Imre.

* A ref. főiskolában megkezdett népszerű előadások sorát a héten pénteken Piribauer A. realiskolai tanár új fogja folytatni. Beszélni fog a t. tanár ur a túrlól, előadását folytonosan kísérletekkel követte a téve érdekesebb. Ezen előadás lesz ez év folytatán az utolsó! Ujév után azonban ismét szándékoznak a főisk. tanár urak néhány felolvasást rendezni és pedig lehetőleg változatos tartalommal. Ezen felolvasás a socialismusról, a zinképek elemzéséről, a főiskolai gyűjtvényben levő régiégi tárgyakról, ismét egy a túrlól s valoszinleg a delejességről, sőt reméli lehet, hogy meghalgy Sapphónak a kedves görög költemének pár gyönyörűen fordított dalát és műve ismertetését is.

* 40 éves jubileum. Benedek József, a budapesti nemz. színház volt tagjának 40 éves jubileumát szünnapunkon holnap a „Törvény” fog színe kerülni. Ajánljuk a jutalmazandót a közönség párt fogásába.

* A református egyház tanács holnap d. u. 3 órakor nevelési ülést tart. Tárgy: a kir. tanfelügyelő átirata s egyéb folyó ügyek. * Az árvaház részére újabb adományoztak: Török Pálné urnó 1 szekér tucskót, 1 szekér tengeri csontkát, Zeisel Károlyné urnó 2 szekér burgonyát, Némethy Lajosné urnó 1 tányér tepertőt, 2 db. hurkát, 1 kosár burgonyát, Csanak Józsefné urnó 1 véka babot, lencsét, Nagy Bálintné urnó földalod sortás húst. Fogadják szívesgökört az árvaik nevében halás közönségem Kacsokivacse.

* A szőlői választó kerület függetlenségi párt választói a „Tiszavidék” szócint Károlyi Pista grófot fogják a képviselőjelölt-séggel megkiválni.

* Villámás. Csepregéről írják, hogy ott f. h. 10-én reggeli 6 órakor villámás volt; a villám közel a főterhez egy ház előtt álló akác-fába csapott és annak egy nagy ágát ketté hásította. A villámás oltt erős dörgés követte, hogy a házakat és épületeket erősen megrázkódtatá, hogy egyes ablakok is betörték.

* Különös fogadás. Két véstől fiatal ember fogadót a napokban, hogy két hétig egy szót se fognak szólnai, hanem kémozdulatokkal fejezik ki azokat, hogy kivánságukt. Ha pedig valamelyik nem tartaná meg a fogadást, az 100 britániki fizet.

* Az időjárás. Egész Európában borult ióó van. Hazánkban a Kárpátokon havas eső, többhelyen pedig éhbőr borult. Kilátás: a borus idő tovább tart.

* Naptárak 1881. évre. Ifj. Csáthy Károly helybeli könyvkiadóval Bözserményi Kálmán m. kir. postásitzi szerkesztésében megjelent a „Nagy irodái, üzleti, posta és távirali fali naptár” ára 40 kr. — „Tárca naptár” ára 20 kr. (két kiadásban), „Lap naptár” ára 16 kr.

* A tolvaj és a nagy fagy. Két ember állt közelebb a törvénszék előtt lopás miatt. Az egyik azt sem tudta, mikor született, csak arra emlékszik, hogy még kis gyermek volt a „nagy fagykor.” Hat havi börtönt kapott.

* Tisza Kálmán évi 16-án ünnepli ötvenedik születési napját, mely alkalommal a szabadelvű párt tagjai alabumot nyujtanak neki át, s a barátok emlékeztetnek őt a múlt tábánál a f. hetre 14 válóper tárgyalása jelentett be, melyek közül 10 esetben a férfi akar nejtől, s csak 4 esetben az utóbbi előbbiőt szabadulni; — a budapesti első folamosiadu törvénszék nagyobb summában fogja a héten váló pereket tárgyalni, a mennyiben összesen 41 válóper jelentettél he eddig, és pedig 22 esetben a nő, s 19 esetben a férfi szerepel fel-perési minőségben.

DEBRECZENI SZÍNHÁZ.

Holnap szerdán, decz. 15-én

adatik:

A FÖSVÉNY.

Vigjáték 5 felv.

Szabó József,

felelős szerkesztő és kiadótulajdonos.

